

K A V A L J E R E R N A P Å E K E B Y

Handlingen i denna opera bygger som bekant på Selma Lagerlöfs alla svenskar så kär vordna roman »Gösta Berlings saga» men kan icke sägas vara en dramatisering av densamma. Ur bokens myller av händelser och personer har librettoförfattaren tagit fasta på Marianne Sinclairepisoden och de i densamma medverkande, främst utom Marianne, majorskan, Gösta Berling och kavaljererna med Kristian i spetsen. Mariannes far har blivit den onde Sintram, varigenom en ytterligare koncentration vunnits. Som libretton nu föreligger är den en i samråd med dr Lagerlöf företagen omarbetning av den text, som användes vid operans premiär i Milano våren 1925.

Första akten utspelas en kall vinterkväll, då den från sitt präst-ämbete avsatte, förfallne poeten och drömmaren Gösta Berling, drucken och bitter, irrar omkring i närheten av Ekeby. Han möter den elake brukspatronen Sintram, som han tager för »fanen själv» och erbjuder honom att köpa sin själ. Denne finner idén lustig, de spela tärning, varvid Sintram mot Göstas själ sätter upp sin dotter Marianne som insats, men han förlorar och lämnar rasande Gösta kvar. Denne sjunker ihop på en snödriva. Några unga flickor komma på väg till Ekeby för att där hälsa julen välkommen, bland dem Marianne. Hon har en gång i »den galne prästen» sett sina drömmars ideal. Nu gripes hon av vämjelse men lovar att sända hjälp åt den halvt förfrusne.

Majorskan och Samzelius finna Gösta i drivan. Hon skickar iväg sin man och söker få liv i Gösta, som blott längtar efter döden. Sedan han berättat sina tragiska öden, skildrar hon sina — hur hennes föräldrar tvingade henne att överge sin ungdoms älskade Altringer för den dystre, fule Samzelius, hur hon dock i stormande och syndig lidelse tillhört den förre, av honom ärvt Ekeby och de sju bruken och av livet förvandlats från en vek och vacker flicka till »majorskan med den starka näven och det hårda hjärtat» som kan få hela länet att dansa polska på torget i Karlstad, om det skulle gälla. Men hon är olycklig, hon har en gång

slagit sin mor, som förebrått henne att ha dragit smälek över deras namn, och ej fått förlåtelse därför. Nu samlar majorskan kring sig män, som råkat i elände, sina kavaljerer, och hon erbjuder Gösta att bli en av dem. Först när hon nämner Mariannes namn och att den unga flickan samma kväll skall komma till Ekeby, antager Gösta hennes förslag att bli en av kavaljererna.

Andra akten är förlagd till en sal på Ekeby, där på en improviserad scen en föreställning skall ges. Gösta blir av Kristian högtidligen upptagen i kavaljerernas krets och föreställd för dem samt ombedes att medverka i den lilla komedi som skall givas. Marianne nekar att spela mot honom, men Göstas kärlek lockar henne till sist att säga ja. Under spelets gång gripas de i en älskogsscen så av sina känslor, att de kasta sig i varandras armar. Sintram avbryter ursinnigt föreställningen, svärande att majorskan och kavaljererna skola få umgälla detta.

Tredje akten. På nyårsafton ha kavaljererna samlats i Ekeby smedja. Under dryckesgillet uppenbarar sig Sintram förklädd till den lede och berättar att majorskan fått alla bruken av honom mot att han i utbyte årligen får en kavaljers själ. Kavaljererna bliva ytterst uppretade, och när majorskan sedan själv uppenbarar sig, följer den upprörda scen, som slutar med att Samzelius jagar bort henne.

I *fjärde akten* ha kavaljererna övertagit Ekeby, men de ha på kort tid med sitt vanstyre fått allt i lägervall. Ekeby är brunnet, smedjorna ligga öde och folket lider nöd. De fattiga samlas utanför Ekeby, de klaga sin nöd för Marianne men kasta torra kvistar och vissna löv för Göstas fötter. Marianne vill lämna Gösta, men denne och kavaljererna inse, att de behöva majorskan åter. De lyckas finna henne. Hon är döende men har fått sin mors förlåtelse och förlåter nu även i sin tur kavaljererna. I Göstas vård överlämnar hon Marianne, och innan hon dör, sättes stångjärns-hammaren i gång, varslande om bättre tider för Ekeby.